

El valor de la nació

"Janus té dues cares, ens recorda Alfons Cucó: era el déu de la porta del temple que s'obre en temps de guerra i es tanca en temps de pau. Hem d'escapar de la porta oberta en senyal de guerra, però del temple no escaparem mai 'viure en nació' és ja l'única manera contemporània de viure."

Cal un cert atreviment per posar aquest títol a un llibre *El valor de la nació*, com acaba de fer el meu amic Alfons Cucó. Ja fa alguns anys –sobretot, curiosament, d'ençà que tantes nacions reclamen el seu valor, i això provoca reaccions i bestieses– que la paraula “nació” i les que més directament se'n deriven sembla que haurien d'entrar, segons molts esperits malèvols o mal informats, en la categoria dels mots impresentables, blasfèmies de la humanitat, o vocables grollers i que cal evitar. Com si el *nacionalisme* (que és mot més famós derivat de *nació*) fóra, i haguera estat històricament, patrimoni estricte de reaccionaris, feixistes i assimilats, matèria d'interessos inconfessables, baixes passions, i assassins diversos en banda o en exèrcit. I no és cert, simplement. A pesar de Vargas Llosa i de molts altres indocumentats per un estil, a pesar de tants “liberals” que obliden que tot vocable és corruptible (no es diu “Liberal Democràtic” el partit del company Jirinovski?), a pesar dels qui no saben història, el *nacionalisme* ha estat no una alteració del curs pacífic i amable de la història humana, sinó en gran mesura la història humana mateixa dels temps moderns i contemporanis. I com en tants altres fenòmens universals, la cara de la nació, i dels seus productes, és doble: com passa amb la religió, que produeix confort espiritual i fanatismes degolladors, els tribunals que distribueixen justícia i omplen presons d'innoents, la policia que protegeix i tortura, els parlaments lliures o els que aclamen dictadors, o l'economia de mercat que produeix prosperitat i misèria. No per això “acusem” o rebentem els invents o fenòmens històrics anomenats religió, tribunals, mercats o policia: els excessos, corrupcions i abusos, sí, l'invent no. Han estat invents beneficiosos per la humanitat, si bé es mira. Com la nació.

Alfons Cucó, parlant de nacions, sap molt bé de què parla. No coneix el tema només pels llibres i la premsa, ni únicament en la seua condició d'historiador (i de passada: per què no fa algú una reedició assequible del seu primer i gran llibre *El valencianisme polític*? molta gent que no l'ha llegit hauria de llegir-lo, i tindrien més perspectiva). El coneix, el tema i les nacions, per la seua posició de senador itinerant, que li ha costat un tros de salut. A les comissions d'afers exteriors, als comitès d'enllaç i coses així, als grups de treball del Consell d'Europa i en altres mira-

dors equivalents, hom pot aprendre moltes coses *in situ* i de primera mà.

És clar que cal ocupar-se d'aprendre-les: cal saber, d'entrada, que les nacions petites valen tant com les grosses, mirar amb simpatia els *nacionalismes* mentre no mostren la cara de l'odi, pensar que les “minories nacionals”, les llengües sense estat, els desplaçats i perseguits, i tota aquesta gent, grups, problemes, conflictes i necessitat de solucions, formen part del present i del futur d'Europa i de la raça humana. L'originalitat d'Alfons Cucó és que ha seguit puntualment el tema de les nacions ex-soviètiques, o la independència dels països bàltics, el desastre balcànic, els kurds o el conflicte greco-turc, no com a polític professional sinó com a informador o relator d'un organisme internacional, però que alhora pensa en termes d'explicacions més profundes en temes d'historiador que vol entendre què passa i per què. És molt important saber que res no s'explica pensant que tot és cosa de bons i dolents, a pesar que ben sovint hi ha una part que és més “bona” –més relativament innocent– que l'altra. Les passions humanes són tan complexes com les mateixes societats, i tan difícils de controlar, quan es desfermen, com els allaus i les inundacions.

Janus té dues cares, ens recorda Alfons Cucó: era el déu de la porta del temple que s'obre en temps de guerra i es tanca en temps de pau. Hem d'escapar de la porta oberta en senyal de guerra, però del temple no escaparem mai: *viure en nació* és ja l'única manera contemporània de viure (excepte, potser, per alguns místics, alguns rics i famosos, alguna tribu amazònica, o algun Robison Crusoe), per tant més val que hi visquen en pau i confortablement. Que estiguem a gust en la nostra i no desitgem la de l'altre, i que l'altre no desitge immoderadament la nostra.

Ara que Alfons Cucó ha decidit abandonar la senaduria –cosa de la qual em felicite com amic, pel seu benestar físic i espiritual–, podrà dedicar més temps encara a aquesta petita nació, tros de nació, projecte nacional o temple en ruïnes que és el seu país i el meu. Ha rodat el món, ja és hora que torne a casa. Com acaba el nostre antic amic emblemàtic Ulisses, en la versió de l'irlandès errant:

“Cansat?

Descansa. Ha viatjat.”

Joan F. Mira